

ØSTER BRØNDEHØJ

4791 Borre

1: Gravhøjen på marken nord for Busene Have set fra nordvest.

2: Nordsiden af højen med sten.

3: Gravhøjen set fra nordvest fra bivejen.

4: Højen set fra nord.

Administration

Ejerforhold	Privatejet
Oprettet	2011
Sidste rettelse	02-2021
Tilsyn og beskadigelser	Kulturarvsstyrelsen - KUAS
Pleje, skiltning og 100 m.-zone	Vordingborg Kommune
FREDNINGSNR.	4230-89
STEDNR.	050507-199

Find Fortidsmindet med GPS

GPS	Breddegrad 54.948744
Længdegrad 12.532729	
UTM-system	E 726223 N 6094800

Beskrivelse

På marken omkring 350 meter nord for Busene Have på sydøst-hjørnet af Møn ligger en ca. 18 x 3 m. stor gravhøj. Højen blev fredet i 1903 og indgår i det store kompleks af fortidsminder og fund fra næsten hele oldtiden, som findes i og omkring Busene Have. Den fredede gravhøj er ikke undersøgt, men må baseret på størrelse og landskabelige placering formodes at være opført i bronzealderen (1.800-500 f.Kr.).

Tidligere har der ligget yderligere en høj lige syd for den bevarede. Denne nu helt sløjfede høj blev i 1903 udgravet af Nationalmuseets og viste sig at rumme en jættestue fra bondestenalderen. Der blev også fundet et bronzespyd ved højen. I det hele taget er området rigt på fund fra bronzealderen. På marken syd for Fyrvej mellem den fredede høj og stranden kendes der til yderligere to gravhøje. Fra den nordligste, som lå helt indtil gården ved Fyrvej, kendes til fund af klassiske gravgaver fra bronzealderen: En pincet, en ragekniv med guldrådsbevikling på grebet samt en større kniv.

Det vigtigste fund fra bronzealderen er dog et stort offerfund fra marken ca. 600 m. vest for den fredede høj. Her blev der i 1903 under grøftegravning påtruffet en brønd fra bronzealderens slutning ca. 500 f.Kr. anlagt i en gammel hul ellestamme. Sammen med knogler fra okse, får, svin og hund på bunden af brønden lå meget flotte kvindesmykker i bronze: 2 rigt dekorerede hængekar, et hvælvet bæltesmykke og tre spiralformede armringer. Det fine fund indgår i Nationalmuseets oldtidsudstilling og tolkes som ofringer til en frugtbarheds-gudinde.

Højen kaldes af Mads Lidegaard for "Øster Brøndehøj" og der er tilknyttet et sagn til den: Fra højen skulle der gå en troldesti ned til en grøft i Busene Have syd for højen. Ad stien, som aldrig forsvinder, henter trolde vand i små spande fra Busene Have - og hvis man bruger den om natten går man vild. (Lidegaard 1998).

Spredt i siden af den fredede gravhøj, særligt på sydsiden, ses flere jordfaste sten. Stenene indgår i de stenkistepakninger som forsejler højens gravanlæg og ved foden repræsenterer de sikkert dele af den randstenskæde af større sten der næsten altid omslutter og markerer gravhøjene. Med undtagelse af en ældre, nu tilgroet, flad afslidning på den nordøstre højside fremstår højen meget velbevaret. Højen må derfor - ligesom de ikke mindre end 12 fredede gravhøje som findes i Busene Have-skoven - formodes at indeholde urørte begravelser.

I ældre bronzealder (1.800-1.000 f.Kr.) blev der opført tusindvis af gravhøje over hele landet. De blev som regel anlagt højt og let synlige i landskabet eller på andre centrale landskabelige steder som her ved Busene Have, hvor landet dengang strakte sig en god del længere ud i havet end nu.

Begravelserne i ældre bronzealder var kistegrave. Først såkaldte bulkister i udhulede træstammer og siden hen også i stenkister opbygget på stedet med flade sten. Det er disse begravelser, som højen blev rejst over og de ligger derfor nederst i højen. Ud fra de mange udgravninger der gennem tiden er foretaget, ved vi, at det er mere regel end undtagelse, at en gravhøj rummer mere end en grav. I forbindelse med nye gravlæggelser blev gravhøjene løbende udbygget i både bredde og højde.

Selvom der blev opført tusindvis af gravhøje var det dog næppe alle som blev begravet. Bedømt ud fra de ofte meget rige gravgaver som den afdøde fik med i graven og det store arbejde med opførelsen af højene, må de tidlige begravelser have været forbeholdt stammesamfundets ledene slægter og nøglepersoner.

Da ligbrænding i slutningen af ældre bronzealder introduceres i Danmark blev gravlæggelserne først anlagt i op til mandslange stenkister og siden hen i gravurner. Gravurnerne blev nedsat i de gamle høje og stenene i højsiden af de fredede høje kan meget vel dække over sådanne "sekundærgrave". Ligbrænding var knap så omkostningsfyldt en proces, og det blev derfor måske mere almindeligt at blive begravet.

Andre gange blev der opført små høje i tilknytning til de gamle storhøje, hvorved der med tiden opstod en større gravplads og det er som sådan, at både de enkeltliggende høje og højgruppen i Busene Have ved kysten lige syd for Øster Brøndehøj skal opfattes. Læs mere herom på Danmarks Oldtid i Landskabet.

